

ΙΔΡΥΤΗΣ : ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : Π Ε Τ Ρ Ο Σ Χ Α Ρ Η Σ
ΕΤΟΣ ΛΔ' — ΤΟΜΟΣ 68⁰² — ΤΕΥΧΟΣ 799

Ἀθήναι, 15 Ὀκτωβρίου 1960

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Γ. ΘΕΜΕΛΗΣ	Ἡ Μόνα παίζει (ποίημα).
ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ	Προβλήματα κ' ἐρωτήματα : Ἐπικήδειος.
FRIEDRICH HÖLDERLIN (μετ. ALEX. STEINMETZ)	Παρηγοριά (ποίημα).
ΑΝΤΡΕΑΣ ΚΑΡΑΝΤΩΝΗΣ	Μ. Καραγάτσης (μνημόσυνο).
ΣΠΥΡΟΣ ΠΛΑΣΚΟΒΙΤΗΣ	Τὸ φράγμα (διήγημα).
Γ. Ξ. ΣΤΟΓΙΑΝΝΙΔΗΣ	Τὸ ποίημα.
ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΓΙΕΡΟΣ	Σύγχρονοι Ἴταλοι αἰσθητικοί : Luigi Pareyson.
ΓΙΑΝΝΗΣ Γ. ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗΣ	Τὰ ἑλληνικὰ νησιά : Σκύρος.
ΑΛΚΗΣ ΘΡΥΛΟΣ	Ἡ κίνηση τῶν ἰδεῶν : «Ὁ Ἡρακλῆς μαινόμενος».
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Ε. ΤΣΙΑΤΗΣ	Ὁ «Καπετάνιος» (διήγημα).
ΣΤΕΛΙΟΣ ΖΕΦΛΟΥΔΑΣ	Ὁ δημιουργὸς καὶ τὸ ἔργο του (δοκίμιο).
Κ. Φ. ΚΑΒΑΦΗΣ (ἀνακ. ΣΤΡΑΤΗ ΤΣΙΡΚΑ)	Τὸ Κυπριακὸν ζήτημα (λησμονημένες σελίδες).
Ν. ΜΠΟΥΣΟΥΛΑΣ	Στὸν τοῖχο (ποίημα).
ΜΙΧΑΗΛ ΘΕΡΒΑΝΤΕΣ (μετ. ΙΟΥΛ. ΙΑΤΡΙΔΗ)	Ὁ μεγαλοφάνταστος ἰδάλγος Δὸν Κιχώτης (συνέχεια).
ΣΙΜΟΣ Μ. ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ	Ἀνέκδοτα γράμματα πρὸς Νικ. Χρυσόγελο.
ΤΑΚΗΣ ΑΝΘΗΛΗΣ	Τὰ νερὰ τῆς στέγης μου (ποίημα).
Κ. Δ. ΓΕΩΡΓΟΥΛΗΣ	Ἡ φιλοσοφία τοῦ Edmund Husserl (μελέτη, τέλος).
Γ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ	Ντάντε καὶ Βεατρίκη (μελέτη, συνέχεια).
ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ	«Istanbul K 1453» (διήγημα).
ΘΑΝΑΣΗΣ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ	Ὁ Καρκαβίτσας καὶ ὁ «Ζητιάνος» του.

Στὸ τεῦχος τοῦτο :

ΑΝΤΡΕΑ ΚΑΡΑΝΤΩΝΗ
"Μ. ΚΑΡΑΓΑΤΣΗΣ",
(Μνημόσυνο)

*

ΜΝΗΜΕΙΑ ΣΙΦΝΑΪΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΛ. ΧΡΥΣΟΓΕΛΟΝ

Ὁ πνευματικὸς ὄμφαλὸς τῶν Κυκλάδων νήσων, ἡ Σίφνος, εἶναι ἡ γενέτειρα πλείστων κορυφαίων ἀνδρῶν τοῦ ἔθνους, οἱ ὅποιοι, ἰθυνοῦσας καταλαβόντες θέσεις, σοβαρὸν διεδραμάτισαν ρόλον καὶ σπουδαίως συνετέλεσαν εἰς τὴν προαγωγὴν τῶν ἀπασχολησάντων τὸ γένος ζητημάτων.

Εἰς ἐκ τῶν ἀνδρῶν τούτων, ὑπῆρξεν ὁ Νικόλαος Χρυσόγελος, πρῶτος Ὑπουργὸς Παιδείας τοῦ ἐλευθέρου Ἑλληνικοῦ Κράτους, ἐπὶ Καποδιστρίου, διατελέσας.

Πρὶν ἢ οὗτος καταλάβῃ τὴν ἐξέχουσαν ταύτην θέσιν, διετέλεσεν ἐπὶ δεκατριετίαν (1808 - 1821) διδάσκαλος τῆς περιφήμου ἐν Σίφνῳ Σχολῆς, τοῦ «Παναγίου Τάφου» ὡς ἐλέγετο, ἡ φήμη τῆς ὁποίας, ἐπὶ τῆς διδασκαλίας του, ἐπεβλήθη ἀνὰ τὸ πανελλήνιον.

Τὰς κάτωθι παρατιθεμένας ἐπιστολάς, ἀπηύθυνε πρὸς αὐτόν, ὑπὸ τὴν ιδιότητά του ὡς Ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας, ὁ μαθητὴς καὶ διάδοχός του εἰς τὴν Σχολὴν, διδάσκαλος Νικόλαος Σπεράντσας.

Αἱ ἐπιστολαὶ αὗται εὕρηται ἀποτεθησαυρισμέναι ἐν τοῖς Γενικοῖς τοῦ Κράτους Ἀρχείοις, ἀτινα διεξήλθομεν κατὰ τὰς ἡμετέρας περὶ τῆς Σίφνου ἱστορικῆς ἐρεῦνας.

Ἐχουσι δ' ὡς ἑπεται :

ΣΙΜΟΣ Μ. ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ

Α'

«Πρὸς τὸν ἐπὶ τῆς δημοσίου Παιδείας καὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματέα τῆς Κυβερνησέως.

Εὐγενέστατε.

Σὰς εἶναι ἱκανῶς γνωστὴ ἡ γινομένη εἰς ἐμὲ ἀδικία ἐκ μέρους τῆς πατρίδος, ἥτις ποτὲ δὲν ἠθέλησεν οὐτ' ἐξ ἰδίας προαιρέσεως νὰ ἀνταμιεῖψῃ τοὺς κόπους μου, ἀποδώσασα τοὺς μισθοὺς μου, οὕτε εἰς διαταγὰς ἀστυράς νὰ ὑπακούσῃ.

Κύριε! ἐγὼ δὲν ἐθάνεισα εἰς τὰ κοινά, διὰ νὰ περιμένω ἐν καιρῷ νὰ λάβω τὸ δικαίόν μου, ὅταν ἐκεῖνα εὐπορήσωσι ἢ ὑπόθεσις μου προσέτι δὲν ἀνάγεται εἰς δικαστήρια, διότι εἶναι ἀποφασισμένη ἀπὸ τὴν δικαιοσύνην, καὶ ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τῆς Ἑλλάδος, δὲν μένει ἄλλο παρά ἡ ἐκτέλεσις.

Ἔθεν παρακαλῶ τὴν Γραμματεῖαν ταύτην καθὼς χρεωστοῦσα νὰ περιθάλη τοὺς διδασκάλους, καὶ μάλιστα δυστυχιστάτους διδασκάλους, νὰ ἐνεργήσῃ διὰ ἐντόνων διαταγῶν τῆς Σεβ. Κυβερνήσεως τὴν δικαίαν λήψιν τῶν μισθῶν μου.

Σὰς μένω εὐσεβῆστος δούλος ταπεινότητος
τὴν 29 Σεπτεμβρίου 1829 ὁ Ν. Σπεράντσας.
ἐν Ἐρμουπόλει Σύρας (1) »

Β'

«Σεβαστὲ μου Διδάσκαλε

Ἄμα φθάσας εἰς τὴν Πατρίδα, δὲν εἴλεψα νὰ ἐπισκεφθῶ ἀμέσως τὴν κοινὴν μας Σχολὴν, ὅπου ἠσθάνθην ἐν ταῦτ' χαρὰν καὶ λύπην, χαρὰν μὲν διὰ τὴν πληθὺν τῶν μαθητῶν, καὶ φιλομάθειαν των, λύπην δὲ διὰ τὴν ἐρήμωσιν τῆς Σχολῆς, καὶ ἔλλειψιν τῶν πρὸς εὐπαίδευσιν τῆς νεολαίας μέσων.

Μία μόνη παρηγορία μὲ μένει, ὅτι θέλει γρηγορὰ παύσειν ἡ τοιαύτη ἔλλειψις διὰ τῆς προμηθείας τῆς Σεβ. Κυβερνήσεως, καὶ τῆς ἰδικῆς σας προστασίας.

Ὁ νῦν διδάσκων² εἶναι φιλόπονος καὶ φιλότιμος, ὡς τὸν γνωρίζετε καλλήτερα παρ' ἐμὲ ἄλλ' ἔχει δικαιολογήματα μέγιστα νὰ παραιτῆται, διότι δὲν λαμβάνει τοὺς μισθοὺς του. Ἔθεν συμφώνως ἀναφερόμεθα καὶ οἱ θῶοι πρὸς τὴν εὐγενίαν σας, καὶ παρακαλοῦμεν νὰ μὴν μᾶς ἀφήσετε ἐγκαταλειμμένους, ἀλλὰ νὰ μᾶς περιθάλητε ὡς τέκνα ἰδικῆς σας. διότι ἂν ὁ Παῦλος ἐδικαιοῦτο νὰ δομαζῆ τέκνα του τοὺς διὰ τῆς διδασκαλίας του φωτισθέντας «ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἐγὼ ἡμᾶς ἐγέννησα», ὅχι ὀλιγώτερον ἢ εὐγενία σας ἔχετε πατρικὸν δικαίωμα εἰς τοὺς μαθητάς σας, τοὺς ὁποίους διὰ τῆς παιδείας ἐγεννήσατε. μένω μὲ δλην τὴν χρηστὴν ἐλπίδα τῆς ἐπισκέψεώς σας καὶ μὲ τὸ θαυμάσιον υἱὸν σέβας.

τῇ 7 Νοεμβρίου 1829 ὁ δλος ὑποκλινέστατος
Ἐν Σίφνῳ ὁ Ν. Σπεράντσας (2)»

Γ'

«Σεβαστὲ καὶ περισπούδαστε!

Ἐλαβα τὴν εἰς τὴν 8 τοῦ ἡδὴ παύσαντος μηνολογουμένην ἐπιστολήν σας, ὅπου εἶδον μὲ ἄκραν ἠδονὴν τῆς ψυχῆς τὴν ὁποίαν σάψετε πρὸς ἐμὲ στοργὴν, καὶ τὴν προθυμίαν εἰς τὸ νὰ ἐκπεραιωθῇ ἡ αἴτησις μου. σὰς εἶμαι λοιπὸν εὐχὰ τοῦτο ὅλος εὐγνωμονέστατος καὶ θερμότατος εἰς θεὸν ἱκέτης διὰ νὰ σὰς χαρίζῃ ζωὴν μακράν, καὶ ἄπταιστον εὐημερίαν εἰς τὸ ὅποιον τρέχετε στίδιον τῆς δόξης.

Τοῦτο ἔμως παρακαλῶ καὶ σὰς δρκίζω εἰς τὴν ζωὴν τοῦ τρισεβάστου Κυβερνήτου, νὰ μὴ γίνῃ ἀργοπορία διότι ἐγὼ σβύζω κατὰ κράτος. ὁ θυσταχὴς ἀδελφός μου Ἀπόστολος, κληνῆρης ὢν ἀπὸ ἐμὲ περιμένει ἔλεον. καὶ οἱ δανισταὶ μου μὲ καταπιέζουσι ἀφοδρῶς, ἀπαιτοῦντες ὅσα μὲ ἐδάνεισαν εἰς τὴν πρώτην περίοδον τῆς σχολαρχίας μου.⁴ καὶ νομίζοντες ὅτι ἐκέρδησα ἱκανὰ εἰς Σῦραν, ἐνῶ Σὰς δμνύω πὴν ἱερὰν ἀλήθειαν, δὲν μὲ ἀρκοῦν νὰ ξεχειμάσω ἐδῶ.

Ποῦ λοιπὸν νὰ καταφύγω; ποῖος νὰ μὲ συνδράμη; δι' ἀγάπην Θεοῦ!!! λάβετε σῆκτον, καὶ ἐνεργήσετε διὰ νὰ ἐκδοθῇ διαταγὴ τῆς Α.Ε. διαλαμβάνουσα νὰ πληρωθῶ ἐκ τῶν ὄσων κρατεῖ ὁ Μαρινάκης εἰς Μῆλον, καθὼς ὁ ἴδιος μὲ εἶπεν ὅτι:

θέλει σὰς γράψω, καὶ ἂν τοῦτο γίνῃ, βέβαια θέλω σὰς ὑπολάβειν οὐράνιον εὐεργέτην, καὶ συνευφημεῖν ἡμοῦ μὲ τοὺς εὐγνώμονας συμπολίτας τοὺς ὁποίους ἀκούων δὲν ἤμπορῶ νὰ κρατηθῶ ἀπὸ τὰ δάκρυα τῆς χαρᾶς.

Εἰς τὸ προλαβὼν γράμμα μου σὰς ἐπερίκλεια τὸν λογαριασμὸν καὶ πρὶν μὲ διατάξετε. τώρα δὲ σὰς στέλλω διὰ τοῦ Ἀρχιερέως ἕνα ὀνομαστικὸν κατάλογον, ὑπογραμμέρον ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἴδιον τῶν ὄσων ἔλαβα εἰς τὴν δευτέραν περίοδον ὅπου θέλετε ἰδεῖν ἐν λάθος ὅτι ἀντὶ τῶν 700 γρ. εἶναι 822.

μένω εὐσεβάστως ὑποκλινέστατος δοῦλος
τὴν 5 δεκεμβρίου 1829 καὶ ὡς υἱὸς
ἐν Σίφῳ ὁ Ν. Σπεράντσας (ῥ)·

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Τὸ ἔγγραφο ἐῦρηται ἐν Γεν. Ἀρχ. Κράτους, Φάκ. Ὑπουργ. Παιδείας, «Σχολικά», Σεπτέμβριος 1829.

2. Ἐννοεῖ τὸν διαδεχθέντα τοῦτον εἰς τὴν Σχολὴν τῆς Σίφου διδάσκαλον Γεώργιον Ψαράκτων, ὅστις ἐδίδαξεν ἐν αὐτῇ ἀπὸ τῆς 2ας Ὀκτωβρίου 1828.

3. Τὸ ἔγγραφο ἐῦρηται ἐν Γ.Α.Κ. Φάκ.

Ὑπουργ. Παιδείας, «Σχολικά», Νοέμβρ. 1829.

4. Ὁ Ν. Σπεράντσας δις ἐσχολήρχησεν ἐν Σίφῳ, ἤτοι ἀπὸ 1 Μαΐου 1821 — 6 Ὀκτωβρίου 1822, τὸ πρῶτον, καὶ ἀπὸ 10 Φεβρουαρίου 1825 — τὰς ἀρχὰς Ἰουλίου 1826, τὸ δεύτερον. (Πρβλ. Γ.Α.Κ. Φάκ. Ὑπ. Παιδ. «Σχολικά», Νοέμβριος 1829).

5. Τὸ ἔγγραφο ἐῦρηται ἐν Γ.Α.Κ. Φάκ. Ὑπουργ. Παιδείας, «Σχολικά», Δεκέμβρ. 1829.

ΤΑ ΝΕΡΑ ΤΗΣ ΣΤΕΓΗΣ ΜΟΥ

Δὲν πρέπει νὰ βρέξει,
τὰ νερά ποτίζουν
τὴν τρύπια μου στέγη,
περνοῦν ἀτέλειωτα
καὶ μουσκεύουν τὰ κάδρα,
τὰ παλιὰ ἐπιπλα
καὶ τὰ κλειστὰ βλέφαρα τῶν βιβλίων.
Κι ὁμως πρέπει νὰ βρέξει,
τὰ νερά πρέπει νὰ μπουῶνε
βαθειὰ στὴ γῆ
καὶ ν' ἀγγίξουν
μὲ τὸ δροσερὸ τους φιλὶ
τὶς ρίζες τῶν ῥόδων.
Ἐξῶ βρέχει πολὺ,

τὰ νερά τῆς στέγης μου
περνοῦν ἀδιάκοπα καὶ μουσκεύουν
τὶς κουρασμένες ψυχὰς τῶν βιβλίων μου,
κλαῖνε τὰ κάδρα
κι ὁ Παποῦς γιὰ τὰ παλιὰ.
Μαζεύω αὐτὲς τὶς βρόχινες στάλες
γιὰ νὰ ραντίσω
τ' ἀγνῶνὰ μεγάλα μάτια
τοῦ μικροῦ μου ἀδελφοῦ,
ποῦ κάτω ἀπ' τὸν ἥσκιο τὸ δικό μου
κοιμᾶται ἤσυχα
στὸ διπλανὸ δωμάτιο
τῶν ἐφηβικῶν του ὀνειρώων.

ΤΑΚΗΣ ΑΝΘΗΛΗΣ